

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Інститут філології
Кафедра теорії та практики перекладу з німецької мови

КАРАМАНОВА ДІАНА ГРИГОРІВНА

**ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИЙ ТА ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ АСПЕКТИ
КОНЦЕПТУ «УКРАЇНА» У ЦИКЛІ «ТРИ ЛІТА» Т. Г. ШЕВЧЕНКА ТА
ЇХ ВІДТВОРЕННЯ В НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ПЕРЕКЛАДІ**

Спеціальність 035 – філологія

Автореферат
на здобуття наукового ступеня магістра

Миколаїв – 2019

Робота виконана на кафедрі теорії та практики перекладу з німецької мови Чорноморського національного університету імені П. Могили Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: к. філол. н., доцент

Мукатаєва Ярослава Василівна

Рецензент: к. філол. н., доцент (б. в. з.)

Муратова Валерія Факімівна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Дослідження присвячено аналізу лінгвостилістичного та лінгвокогнітивного аспектів концепту «Україна» у циклі «Три літа» Т. Г. Шевченка та їх відтворення в німецькомовному перекладі.

Сучасний етап розвитку лінгвістики, а в нашому випадку лінгвопоетики, характеризується неабиякою увагою науковців як до складних процесів, що відбуваються у семантиці художнього тексту, так і до питань дослідження художнього тексту в цілому. На сьогодні лінгвістика, як і багато інших наук, здійснює переоцінку теоретичних, методологічних засад та дослідницьких схем. У той же час існують незмінно важливі об'єкти дослідження, наприклад, співвідношення мови й менталітету, культури її носіїв та інші етнолінгвістичні аспекти. Все це є важливим, оскільки мова йде про одну з істотних складових частин мовної картини світу. І. Голубовська, Т. Попова, Ю. Лотман, В. Маслова, Т. Космеда та інші присвятили свої праці актуальній проблемі вивчення культурної інформації, яка закодована в системі тексту.

У зв'язку зі звернення наукових мовознавчих досліджень до антропоцентризму, в основі якого лежить антропоцентричний принцип, згідно з яким мова вивчається в єдності з національно-культурними та соціально-психологічними чинниками, дослідження збірки «Три літа» Т. Г. Шевченка слід проводити по-новому, осмисливши архітектуру мови з урахуванням екстралінгвальних чинників. Сьогодні таке дослідження неможливе виключно в лінгвістичному ракурсі.

Відомо, що у літературних творах функціонують вербальні знаки-коди (концепти), які формують мовну картину світу окремої нації. Концепт – вагомий чинник культури, сукупність знань про об'єкт пізнання, інформаційна структура свідомості. І саме видатні фігури письменства допомагають сформувати у мові ту концептосферу, яка б вдало репрезентувала етнос у світовій спільноті.

Понятійний апарат україномовної картини світу важко уявити без творчого поетичного доробку видатної постаті, українського поета – Т. Г. Шевченка, адже свідомість поколінь значною мірою розвивалась завдяки «Кобзарю», а твори Т. Шевченка давно вже стали енциклопедією українського народу.

Актуальність дослідження полягає в тому, що сучасна когнітивна лінгвістика спрямована на дослідження концептів як оперативно-змістовних одиниць пам'яті, ментальних утворень або одиниць когнітивної семантики. Актуальність дослідження концепту Україна та його відтворення в німецькомовних перекладах зумовлено новітнім поглядом вітчизняної та світової науки на мову крізь призму людської когніції з урахуванням всіх позамовних чинників, а не тільки через архітектоніку мови, із застосуванням інтегративного лінгвостилістичного та лінгвокогнітивного підходів до аналізу концепту Україна.

Об'єктом даного дослідження виступає текстовий концепт Україна в циклі «Три літа» Т. Г. Шевченка та його відтворення в німецькомовних перекладах.

Предметом роботи є дослідження лінгвостилістичних та лінгвокогнітивних аспектів концепту «Україна» у циклі «Три літа» Т. Г. Шевченка та їх відтворення у німецькомовних перекладах.

Метою дипломної роботи є встановлення лінгвостилістичних та лінгвокогнітивних характеристик концепту Україна в циклі «Три літа» Т. Г. Шевченка, визначення особливостей їх вербалізації в німецькомовних перекладах.

Для досягнення цієї мети було окреслено такі методичні **завдання**:

– розглянути теоретичні засади поняття «концепт», «текст», «текстовий концепт», «поетичний концепт», «фрейм» у когнітивній лінгвістиці;

– з'ясувати місце концепту Україна та вивчити його стан дослідженості в україно- та німецькомовній картинах світу;

– дослідити концепт Україна в лінгвостилістичному та лінгвокогнітивному аспектах на матеріалі циклу «Три літа» Т. Г. Шевченка та його перекладах німецькою мовою;

– проаналізувати лексеми, що експлікують концепт Україна засобами художньої виразності в лінгвостилістичному аспекті;

– виявити та систематизувати мовні одиниці, які прямо чи опосередковано здатні об'єктивувати ментальну інформацію, яка закладена в концепті Україна;

– побудувати фреймову схему концепту Україна.

Методи дослідження обумовлено завданнями, що поставлені в роботі:

Метод дедукції та метод індукції, які було застосовано під час добору фактичного матеріалу.

Аналітично-описовий метод дав змогу вивчити об'єкт дослідження. Описовий метод було застосовано для окреслення загальної характеристики поняття «концепт», для виокремлення класифікації та типології. Цей метод уможливив систематизацію та узагальнення отриманих результатів.

Метод аналізу словникових дефініцій було застосовано з метою виявлення особливостей мовних засобів репрезентації концепту.

Метод етимологічного аналізу концепту Україна дав змогу встановити його семантичну першооснову.

Метод суцільної вибірки сприяв відбору номінацій, що репрезентують концепт Україна.

Кількісний метод було використано для підрахунку частоти вживання звукових та мовних одиниць.

Метод концептуального аналізу застосовано для з'ясування змістової організації концепту Україна в текстах оригіналу та перекладу.

Для аналізу вихідного та цільового текстів залучався **метод зіставного аналізу**.

Підґрунтям дослідження слугували праці як українських, так і закордонних науковців у сфері когнітивної лінгвістики в Україні:

І. Голубовської, Н. Арутюнової, С. Жаботинської, В. Жайворонка, В. Іващенко, В. Карасика, Н. Мех, А. Приходька, О. Селіванової, Л. Ставицької, О. Залевської, Л. Мацько, П. Мацьківа, Л. Шевченко та багатьох інших.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в межах українсько-німецької мовної пари здійснено аналіз крізь призму лінгвостилістичного та лінгвокогнітивного аспектів одного зі стрижневих концептів української літератури, концепту Україна. Принципово новим є застосування фрейму для аналізу даного концепту на основі циклу «Три літа» Т. Г. Шевченка та його німецькомовних перекладів.

Теоретичне значення результатів дослідження полягає в тому, що вони є певним внеском для подальшого розвитку лінгвоконцептології, яка на цей час є одним з перспективних та провідних напрямків, але вона є недостатньо сформованою. Отримані теоретичні значення підтверджують те, що концепт Україна є багатоаспектною структурою з численними функціями. На підставі аналізу досліджуваного концепту уточнено відомості про зв'язок лексичних номінацій, що репрезентують концепт, із позамовною дійсністю, з її відображенням у ментальному вияві українського етносу.

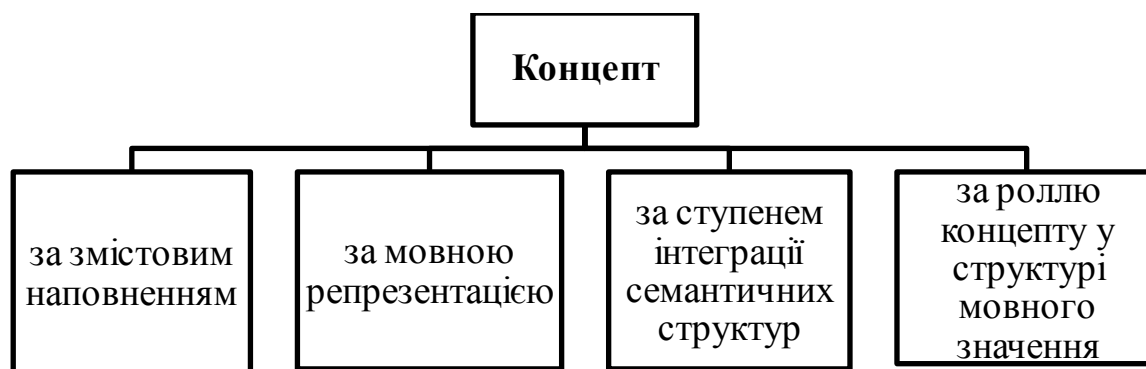
Практична цінність полягає в тому, що одержані результати можуть бути використані на заняттях з лінгвокогнітивного аналізу художніх текстів, з концептуального перекладу текстів та можуть слугувати допоміжним матеріалом при підготовці до семінарських занять. Зібраний та описаний фактичний матеріал може бути використано студентами для написання наукових робіт.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні засади дослідження концепту «Україна»» було розглянуто загальнотеоретичні питання аналізу концепту з позицій лінгвостилістичного та лінгвокогнітивного аспектів. Зокрема, досліджено дефініції поняття «концепт» та сформульовано його робоче трактування, оскільки сучасна когнітивна лінгвістика оперує досить великою

кількістю тлумачень даного явища. Було виявлено, що лінгвокогнітивний аспект концептів проявляється в уміннях формувати й зберігати знання про світ, віддзеркалювати результати людської діяльності та дослідження довкілля, формуючи певні інформаційні одиниці, які відображають досвід і знання людини.

У роботі було досліджено одне із дискусійних питань у сфері сучасної лінгвістики – типологію концептів. У процесі аналізу різних підходів щодо типології концептів було з'ясовано, що вони мають досить розгалужену структуру, а концептуальний простір вимагає певного упорядкування, тобто типологічної диференціації.

Дослідження концепту «Україна» та визначення його ролі в концептосистемі української літератури зумовило потребу узагальнення існуючих до нашого дослідження розвідок у сфері структурного аналізу даного концепту та творчості Т. Г. Шевченка в цілому. Підґрунтям для аналізу української поезії та її німецькомовних перекладів стали лінгвістичні розвідки кінця ХХ – початку ХХІ століття. Творчість Т. Шевченка привертає увагу лінгвістів, на сьогодні існує ціла низка наукових досліджень, які присвячені цьому митцю, а саме: книга І. Дзюби, монографія та докторська дисертація Л. Генералюка, праця В. Шевчука та багато інших вагомих праць, а в період останніх десятиліть концепт «Україна» став одним зі стрижневих об'єктів дослідження в творчості видатного митця.

У другому розділі «Лінгвостилістичний аспект відтворення концепту «Україна» в німецькомовних перекладах циклу «Три літа» Т. Г. Шевченка» було проаналізовано концепт «Україна» та особливості

його відтворення в німецькомовних перекладах на фонетичному, морфологічному та лексичному рівнях. Описано головні завдання та предмет дослідження молодій галузі мовознавства – лінгвостилістики, досліджено генезис та розвиток теорії лінгвостилістичного аналізу художнього тексту. Окреслено поетику творення концепту «Україна». Даний концепт має досить розгалужену структуру, яку треба аналізувати, звертаючи уваги на труднощі, які виникають під час перекладу на всіх мовних рівнях та на художні означення, які конкретизують, уточнюють та ускладнюють його семантику.

На фонетичному рівні увагу було зосереджено на відтворенні фонетичних фігур, які забезпечують своєрідне звучання поетичних рядків. Фонетичними засобами стилістики, які використовує Т. Г. Шевченко у циклі «Три літа» (асонанс, алітерація, повтори), формується краса та яскравість, художнього мовлення. У той же час переклад фоностилістики твору є майже неможливим.

Під час аналізу морфологічного рівня було досліджено морфологічно-категорійні трансформації, а саме: морфологічну перестановку, заміну, вилучення або додавання слова, комплексну морфологічну трансформацію тощо, завдяки яким було забезпечено більшу ступінь еквівалентності, оскільки вони дозволяють уникнути негативних наслідків використання регулярних відповідників в певних контекстах. Повні та часткові невідповідності можна було спостерігати у випадку, коли в українській мові відсутня граматична категорія, яка є в німецькій мові, або, коли в українській мові є ця категорія, але при перекладі використовуються інші форми цієї частини мови.

На лексичному рівні було проаналізовано переклад власних назв, засобів стилістичної виразності, реалій тощо. А. Курелла, Е. Вайнерт, Г. Гупперт, Г. Ціннер намагалися відтворити текст мовою перекладу таким чином, щоб викликати відповідні переживання, які відчуває український читач. При перекладі засобів художньої виразності потрібно відчувати міру, щоб не зробити їх простішими або ж не перебільшити написане. Беручи до

уваги різноманітні екстра- та інтралінгвістичні характеристики слова, здійснення перекладу на лексичному рівні є складною справою, яка такою на перший погляд не здається. Врахування додаткової інформації допомагає наблизити переклад до оригіналу.

У третьому розділі «Фреймова організація концепту «Україна» у циклі «Три літа» Т. Г. Шевченка та її відтворення в німецькомовних перекладах» було досліджено структуру предметно-центричного, акціонального та посесивного фреймів фреймової організації концепту «Україна» у циклі «Три літа» Т. Г. Шевченка. Дефініційовано поняття «фрейм» та «слот», розгляд словниково-енциклопедичного дискурсу дає змогу експлікувати власне поняття терміну «фрейм». Описано п'ять «базових» фреймів, які запропоновані С. А. Жаботинською, в яких знаходиться інформація онтологічного плану, яка стосується предметів зі світу, в якому існує людина, їх властивостей та реляцій. Для опису змісту концепту УКРАЇНА було використано предметно-центричний, акціональний та посесивний фрейми, оскільки вони є найсуттєвішими у творчості Т. Г. Шевченка.

Предметно-центричний фрейм фреймової моделі концепту «Україна» має такий вигляд:

Дослідивши предметно-центричний фрейм, було з'ясовано, що в перекладах встановлений зв'язок між предметом та його властивостями здебільшого збережено. Слот ХТОСЬ/ЩОСЬ здебільшого характеризується своїми якісними параметрами, схему ХТОСЬ/ЩОСЬ є ТАКИЙ було використано найчастіше. Предметні ознаки, які локалізовані в категорії місця дають точні дані щодо певних місць, країни тощо. Предметно-центричний

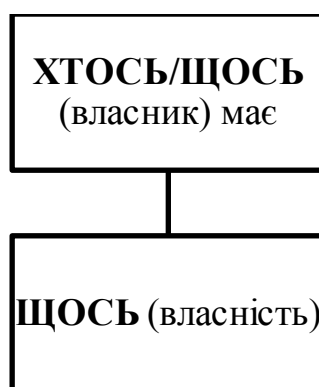
фрейм отримав точні топографічні дані, що не можна сказати про часові рамки.

Структура акціонального фрейму концепту «Україна» є більш розгалуженою:

Аналіз акціонального фрейму показав, що схему ХТОСЬ/ЩОСЬ діє НА (пацієнс) було використано найчастіше. Структуру даного фрейму в більшості випадків збережено, але у той же час в перекладах Альфреда Курелли вона інколи втрачається, проте збережено слот ХТОСЬ/ЩОСЬ, характеристика агенса залишається незмінною навіть при перебудові речення в мові перекладу. Переклад поетичних текстів ставить перед перекладачем своєрідні складні завдання, в яких, як в нашій збірці «Три літа», описується хронологічно-віддалені від сучасності події. З однієї сторони перекладач повинен зберегти атмосферу давніх часів, а з іншого боку – не архаїзувати надмірно текст та зробити його зрозумілим для сучасників, крім цього, повинен бути збережений ідіостиль автора, соціокультурні фактори та читачу перекладу повинна бути зрозуміла мовна картина світу автора вихідного тексту.

Посесивний фрейм концепту «Україна» у циклі «Три літа» Т. Г. Шевченка виглядає наступним чином:

Найчастіше в оригіналі для зображення приналежності використовуються присвійні займенники, які перекладено двома способами: або вони таким же чином зображуються в мові перекладу, або для передачі даного зв'язку посесивності використано генітив. Відносини «власник має власність» часто називають явищем «відчужуваної посесивності», яке вказує на те, що учасники даної моделі, будучи автономними сутностями, можуть існувати окремо один від одного.

Аналіз предметно-центричного, акціонального та посесивного фреймів уможлиблює твердження про те, що концепт «Україна» є складною, багатоаспектною когнітивною структурою, що посідає значне місце в концептосистемі української поезії.

ВИСНОВКИ

У роботі досліджено лінгвостилістичний та лінгвокогнітивний аспекти концепту «Україна» у циклі «Три літа» Т. Г. Шевченка та їх відтворення в німецькомовному перекладі. Когнітивно-дискурсивна парадигма як одна з пріоритетних у сучасній лінгвістиці стала підґрунтям для здійснення аналізу поетичних текстів збірки з метою визначення змісту, структури та засобів вербалізації в них концепту «Україна». Наше дослідження говорить про те, що концепт «Україна» формує жанрову специфіку української поезії та може розглядатися як один із провідних концептів.

На основі аналізу різноманітних дефініцій поняття «концепт» ми експлікували його як багатовимірне ментальне утворення, яке відображає досвід людини та представляє світ у людській голові, формуючи

концептуальну систему, де символи мови по черзі кодують вміст цієї системи певним словом.

Основними репрезентантами концепту «Україна» є такі значення слоту:

- топоніми (*Україна, Вкраїна, Украйна – Ukraine; Дніпро – Dnipro, Dnjeper, Dnjiper; Холодний Яр – Die kalte Schlucht; Січ – Setsch*);
- країна – в значенні Батьківщина (*неприятний край, безталанна вдова, моя нене, удово небого, вдова сиротина, бездітна вдовице – undankbare Erde, Witwe ohne Scherflein, Mutter, arme Witwe, die Ärmste, kinderlose Witwe* (переклад А. Курелли); *feindsel'ge Erde, arme Witwe, Mutter* (переклад С. Елленберг));
- народ (український етнос);
- історичні реалії та відомі постаті (*кобзари – Kobsaren, гайдамаки – Haidamaken, козаки – Kosaken, гетьман – Hetman*);
- природа (*сади рясні – dichten Gärten, сині гори – die blauen Berge, сонце – Sonne лани широкополі – die breiten Steppe, grenzlose Felder, die weiten Steppe*);
- абстрактні поняття (*слава – Ruhm*).

Під час аналізу лінгвостилістичного аспекту концепту «Україна» та його відтворення в німецькомовних перекладах (на фонетичному, морфологічному та лексичному рівнях) увагу було зосереджено на способах репрезентації та відтворення даного концепту на різних стилістичних рівнях. Завдяки використанню фонетичних фігур досягається створення фоностилістичних ефектів, які надають своєрідного звучання поетичному тексту. Під час аналізу було вставлено, що в більшості випадків фонетику мови оригіналу неможливо відтворити в мові перекладу, оскільки звукові системи української та німецької мов не співпадають. Між українським оригіналом та німецьким перекладом на морфологічному рівні спостерігаються міжмовні відмінності, в основі яких лежать різні картини світу. Те, яким чином зображено концепт «Україна» в оригіналі не завжди буде відтворено в мові перекладу, цьому заважали, наприклад, особливості

граматичної будови мови, певні мовні норми, відмінна сполучуваність слів тощо, але завдяки морфологічно-категорійним трансформаціям перекладачам у більшості випадків вдалося відтворити мовну картину світу автору. Стилїстика концепту «Україна» на лексичному рівні представлена засобами художньої виразності, топонімами, реаліями тощо, звертаючи увагу на всі екстра- та інтралінгвістичні характеристики слова перекладачам здебільшого вдалося не порушити «живої тканини контексту» та відтворити концепт «Україна» в мові перекладу. Звичайно, що повністю відтворити милозвучну тональність віршів, органічну наближеність до фольклорних пісень та віртуозність відтворення образу України майже неможливо, перекладач, наприклад, може зберегти семантику слів, але втратити національний колорит.

Когнітивна лінгвістика досліджує концепти в якості носіїв структурованих знань, а структурою репрезентації концепту називають фрейм, тому в нашому дослідженні будову концепту «Україна» представлено у вигляді фреймової організації, яка складається з предметно-центричного, акціонального та посесивного фреймів. Отже, у результаті фреймового аналізу структури концепту «Україна» встановлено, що акціональний фрейм репрезентовано найбільшою кількістю схем. Найчастіше вживалося схема: слот ХТОСЬ/ЩОСЬ-агенс ДІЄ НА КОГОСЬ/ЩОСЬ-пацієнс. Вживання предметно-центричного фрейму є також доволі частим явищем, схема ХТОСЬ/ЩОСЬ є ТАКИЙ (якість) є найуживанішою. Крім цього, даний фрейм надає розмиті часові рамки, проте вказує на точні топографічні дані. Відношення посесивності продемонстровано лише одним зв'язком: ХТОСЬ/ЩОСЬ (власник) має ЩОСЬ (власність). Передати приналежність в мові оригіналу вдалося усім перекладачам, через те, що відносини посесивності зображуються однаково в обох мовах, за допомогою родового відмінку (генітив) або присвійних займенників. При відтворенні тексту оригіналу перед перекладачами постало завдання зіставлення двох різних когнітивних просторів, та як наслідок відтворення їх через призму культури

митця. Перекладачі повинні були декодувати, усвідомити та перекодувати інформацію з урахування тонкощів національного колориту реципієнта. В більшості випадків перекладачами були не носії мови оригіналу, але можна говорити про те, що все таки їм вдалося перекодувати інформацію, але не в повній мірі.

Перспективою дослідження вважаємо дослідження концепту «Україна» у творчості Т. Г. Шевченка у лінгвокультурологічному аспекті та його відтворення в іноземних (німецькомовних, англомовних тощо) перекладах.

АНОТАЦІЯ

Караманова Д. Г. Лінгвостилістичний та лінгвокогнітивний аспекти концепту «Україна» у циклі «Три літа» Т. Г. Шевченка та їх відтворення в німецькомовному перекладі.

Кваліфікаційну роботу присвячено комплексному дослідженню структури та змісту концепту «Україна» у циклі «Три літа» Т. Г. Шевченка та його відтворенню в німецькомовних перекладах з позицій лінгвостилістичного та лінгвокогнітивного аспектів.

Систематизовано підходи до тлумачення базових понять *концепт, текст, текстовий концепт, поетичний концепт, лінгвостилістика, фрейм, слот, фреймова організація*, виокремлено типологію концептів та вивчено стан дослідженості концепту «Україна» в україно- та німецькомовній картинах світу.

Концепт «Україна» досліджено на фонетичному, морфологічному та лексичному рівнях, систематизовано засоби репрезентації даного концепту – фонетичні фігури, мовні та морфологічні засоби тощо, з'ясовано чи експліковано концепт «Україна» в німецькомовних перекладах відповідними засобами вираження. Встановлено, що фоностилістику не відображено в мові перекладу, морфологію передано за допомогою морфологічно-категорійних трансформацій, а особливу роль в експлікації даного концепту на лексичному рівні відіграють топоніми, реалії та засоби художньої виразності.

З огляду на обсяг і зміст репрезентації знань, що їх фіксує концепт «Україна» у циклі «Три літа» Т. Г. Шевченка, його визначено як фрейм. Для опису змісту концепту використано предметно-центричний, акціональний та посесивний фрейми, оскільки вони найсуттєвіше репрезентують його у творчості Т. Г. Шевченка. Систематизовано основні значення слоту, що зображають концепт «Україна» в мові оригіналу та перекладу.

Ключові слова: когнітивна лінгвістика, концепт, тестовий концепт, поетичний концепт, фреймова організація, лінгвостилістика.

АННОТАЦІЯ

Карманова Д. Г. Лингвостилистический и лингвокогнитивный аспекты концепта «Украина» в цикле «Три лета» Т. Г. Шевченко и их репрезентация в немецкоязычном переводе.

Квалификационная работа посвящена комплексному исследованию структуры и содержания концепта «Украина» в цикле «Три лета» Т. Г. Шевченко и его репрезентации в немецкоязычных переводах с точки зрения лингвостилистического и лингвокогнитивного аспектов.

В рамках работы представлены основные теоретические положения и систематизированы подходы к толкованию базовых понятий *концепт, текст, текстовый концепт, поэтический концепт, лингвостилістика, фрейм, слот, фреймовая організація*, охарактеризовано типологию концептов и исследовано состояние изученности концепта «Украина» в украино- и немецкоязычной картинах мира.

Концепт «Украина» проанализировано на фонетическом, морфологическом и лексическом уровнях, систематизированы средства репрезентации данного концепта, а именно: фонетические фигуры, языковые и морфологические средства. В исследовании был определен уровень эксплицированности концепта «Украина» в немецкоязычных переводах соответствующими средствами художественной выразительности. Установлено, что фоностилістика не отображена в языке перевода, морфология передана с помощью морфологических трансформаций, а

особую роль в экспликации данного концепта на лексическом уровне играют топонимы, реалии и средства художественной выразительности.

Учитывая объем и содержание репрезентации знаний, которые фиксирует концепт «Украина» в цикле «Три лета» Т. Г. Шевченко, он определен как фрейм. Для описания содержания концепта использовано предметно-центричный, акциональный и посессивный фреймы, поскольку они существенным образом представляют его в творчестве Т. Г. Шевченко. Систематизированы основные значения слота, репрезентирующие концепт «Украина» в языке оригинала и перевода.

Ключевые слова: когнитивная лингвистика, концепт, тестовый концепт, поэтический концепт, фреймовая организация, лингвостилистика.

ABSTRACT

Karamanova D. H. Linguo-stylistic and linguo-cognitive aspects of the concept «Ukraine» in the collection «Try lita» («Three years») by T. H. Shevchenko and their reproduction in the German-language translation.

In the qualifying paper for the first time in the Ukrainian-German language pair is analyzed one of the main concepts of Ukrainian literature, the concept "Ukraine", through the prism of the linguo-stylistic and linguo-cognitive aspects. Fundamentally new is the use of the frame for the analysis of this concept on the basis of the collection «Try lita» («Three years») by T. H. Shevchenko. The qualifying paper is devoted to the complex research of the structure and the content of the concept "Ukraine" and its reproduction in the German-language translation.

In the research are systematized the approaches to the interpretation of such basic notions as *concept, text concept, poetic concept, linguo-stylistic, slot, frame organization*, is distinguished the typology of concepts and is reviewed the state of study of the concept "Ukraine" in the Ukrainian- and German-language worldviews.

The concept "Ukraine" is investigated on the phonetic, morphological and lexical levels. The means of representing this concept are systematized, there are phonetic figures, linguistic and morphological means, etc. It is established or is

explicated the concept "Ukraine" in the German-language translations by appropriate means of expression. It was found that phonostilistics could not be displayed in the language of translation, morphology was transferred by means of morphological-categorical transformations, toponyms, realia and stylistic devices played a special role in the explication of this concept on the lexical level.

The study proved that the concept "Ukraine" is a multifaceted, polyfunctional cognitive structure. Given the content of the representation of the knowledge, which is recorded by the concept "Ukraine" in the collection «Try lita» («Three years») by T. H. Shevchenko, it is defined as a frame, that contains slots, which are interrelated by certain semantic attitudes, linguistic and extralinguistic knowledge and stereotypical situations.

Subject-centered, actional and possessive frames are used to describe the content of the concept because they most significantly represent it in the works of Taras Shevchenko. The main meanings of the slot which objectified the concept "Ukraine" in the original text and in the translation are systematized. As a result of frame analysis of the structure of the concept "Ukraine" was found out that the actional frame is displayed by the largest number of schemes.

Key words: cognitive linguistics, concept, text concept, poetic concept, frame organization, linguostylistics.